

הרב ברוך סלומון בדרך לבית המישפט אחרי התפרעות חרדית

לוח-טרור. מכיוון שרוב הקהילות היהודיות בעולם תומכות רווקא בעמדות היותר קיצוניות בישראל, נוצר כאן מעגל-קסמים. בין התומכים נקו הימין הקיצוני בישראל כלטו רבים מבין היהדות החרשה כפורה: ה"יורדים" מישראל, שמיספרם גובר והולך, לצד ה"נושרים", המגיעים מברית-המועצות ישר לארצות הברית. כל אלה הם סופר-פטריוטים ישראליים, כאשר הם מוכנים כהחלט להילחם עד החייל הקרבי הישראלי האחרון.

תואר איש-היהדות של תשמ"ז מגיע לאדם שאינו מציע הצעות לעתיד היהודי או להווה היהודי, אלא המפנה את המבט אל העבר היהודי-קלוד לנצמון, סופר יהודי-צרפתי שעבר לעולם-הסרטים. הוא הביא לישראל השנה את יצירתו המונומנטלית, הסרט-כך שמונה-השעות שואה, שהעביר את נושבי ישראל טלטלה ריגשית אדירה והכריח אותם להתמודד עם הכעיה היהודית, בעבר ובעתיד. לנצמן הוסיף ליצירה היהודית ההיסטורית — הרתי, הסיפורות והשיריות, מימד חדש: היצירה הקולנועית.

ביניש: מחיר העקרונות

מישפט

היו במהלך השנה שורה ארוכה של מישפטים מעניינים, שבהם בלטו שופטים ופרקליטים, אך מעל לכולם עמד המיבחן העליון של פרשת-השב"כ.

פרשת-השב"כ נגעה לעצם מהות החוק. היא הוכיחה כי הפוליטיקאים אינם מכינים אותו. בהעלותם את השאלה אם החוק עדיף על הביטחון או להיפך, הם הוכיחו שאין להם מושג על עצם טיבו של החוק. כי החוק הרמוקרטי, שהתגבש במאבק של מאות בשנים, בא להגביל קודם כל את השילטון עצמו. אין צורך בחוק כדי לשעבר את האורח למדינה, כי המדינה היא כלי-יכולה, ובאין חוק היא יכולה לפעול באוות-נפשה. אך החוק דרוש כדי להגן על האורח מפני המדינה, ולהטיל על השילטון מיגבלות ברורות.

כמהלך הפרשה לא חסרו השנה מועמדים לתואר איש-המישפט. בלטה דמותו של יצחק זמיר, שהיה מועמד כולט לתואר איש-השנה של תשמ"ו. הוא לחם על קיום שילטון-החוק. אולם זמיר הודיע בראשית השנה על כוונתו להתפטר מתפקידו כיועץ המישפטי לממשלה, והניח לאויבי-החוק להרחיב בשיא הפרשה.

שלושת שופטי בית-המשפט העליון שעסקו בפרשה — הנשיא מאיר שמגר, סגניו מרים בן-סורת והשופט אהרון ברק — היו שלושתם מועמדים סבירים לתואר איש-המישפט. שטגר התלבט, הגן על יצחק זמיר, חיים הרצוג — גם הוא מישפטן — אך עמד על כך שאנשי-השב"כ יודו בפה מלא בפשעים שביצעו, וכי היועץ המישפטי החדש יבטיח חקירה עד תום. ואילו ברק הבריק כרגיל בפסקדין עקרוני, שבו שלל את עצם זכותו של הנשיא במדינה דמוקרטית לחון אנשים שלא הועמדו לדין, ופסל את חנינת אנשי-השב"כ מכל וכל.

אך תואר איש-המישפט של השנה הגיע לפרקליטה ששילמה את המחיר הגבוה ביותר עבור דקוטה המוחלטת בעקרונות החוק והצדק. דורית ביניש היתה אחת מ"שלוש הפרק ליטות" במישר-המישפטים, לצידן של יהודית קרפ ויהודית צור, שעמדו מאחורי פעולתו התקיפה של זמיר. מנגנון-הכיוון גויס נגדה, ובאמצעות חברי-כנסת שפל, חובשי-כיפה, הפיץ את הטענה כי ביניש לא פעלה ממניעים טהורים, אלא בגלל ידידותה עם ראובן חוק, אחד מ"שלושת מורדי השב"כ". ביניש, שמילאה גם תפקיד מרכזי באיטוף-המידע למען ועדת יצחק כהן אחרי טבח צברה ושאתילא, עמדה גם במיבחן זה.

כאשר הודיע זמיר לראשונה על כוונתו להתפטר, עלה גם שמה של דורית ביניש כמועמדת סבירה לתפקיד היועץ המישפטי. עמדתה העקרונית בפרשת-השב"כ הרסה סיכוי זה. את המקום תפס יוסף חריש — שאינו איש-המישפט של תשמ"ו. הוא מינה בסוף תשמ"ו צוות לבדיקת המסקנות של חקירת המישפט בפרשת השב"כ, וכלל בו שתי מישפטניות — יהודית קרפ ועדנה ארבל — אך לא את דורית ביניש.

השערוריה של השנה היתה המשך כהונתם של שני המישפטנים האלמוניים של השב"כ, שהורו בהחלטת-עדים והטיית-מישפט בלושה הליכים ממלכתיים, זכו בחנינה והמשיכו לכהן בתפקידים המישפטי כאלו לא קרה דבר. מישרר המישפטים, ובו שלוש הפרקליטות, הטילו עליהם חוס, ובסוף השנה יתרו השניים על תפקידיהם — בתנאי שלא יישללו מהם רישיונותיהם כעורכי-דין.

שילוני: הפראירים

צעיר

מי שהתבונן בנוער הישראלי יכול היה לנטות השנה לפסימיות. היה נדמה במבט שיטחי כי רבים מן הצעירים חולמים על ירידה מהארץ, כמו נדוד של משה דיין, דן שיאון, או מסתככים בקרבות בדיסקוטקים, כמו הנער גיל אלעזרוב מכת"ם, שנהרג בקטטה בדיסקוטק תל-אביבי.

אולם פנים אחרות של הנוער הישראלי התגלו כאשר התלונן חייל קרבי אלמוני על כך שהוא וחבריו הם "פרייירים". הרמטכ"ל עצמו השיב לו פומבית, וכך ניטש הוויכוח על דמותם של המוני הרוח הצעיר, הממלאים את תפקידם בשקט ובמסירות — אי-על-פי שהם מרגישים "רפוקים".

אחד ששימש פה לדור הזה היה איתי שילוני, חייל קרבי במילחמת-לבנון, שפירסם השנה את סיפורה שלושה מדוריו לבנון. היצירה האוטנטית הראשונה של חייל מילחמת-לבנון. גם הוא חש עצמו כ"פראיר". אך בטרטובים זה מרמת-השרון התגבר על התיסמונת של "הראש הקטן" — התגברות שהיתה גם היא אופיינית, כנראה, לשנת תשמ"ו.

סלומון: כתובת על הקיר

דת

היחסים בין הרתיים והחילוניים הולכים לקראת משבר בלתי-נמנע, למרות מאמצי-ההתפייסות של נשמות טובות ושל פוליטי-קאים, מסוגו של שיממון פרס. שיש להם עניין במניעת הקיטוב.

ההסתערות הרתית היתה השנה מתמדת ורצופה. כמו על פי פקודה של מטה סודי, נטל הציבור החרדי לידיו מדי פעם נושא מרכזי אחר, ולחם עליו בשצף-קצף.

בתפתח-התקווה נמשך הקרב על קולנוע היכל, כאשר הרב ברוך סלומון נגדו על-ידי חסידים, נעצר, והפך את המישטרה, בית-המשפט, הממשלה ושילטון-החוק לבדיחה. הוא סימל את התהליך כולו.

במשך חודשים סערה הארץ סביב האוניברסיטה של המור-מונים, המוקמת בירושלים. אחר-כך באה הסערה סביב מודעות-הפירסומת לבגדיים. כשחוליות-קומנדו רתיות שורפות תחנות אוטובוסים בסטיונות. הרתיים יצאו להרוס אתרים ארכיאולוגיים. בטענה שיש בהם עצמות של יהודים. ראשי הרת, וביניהם אברהם שפירא, ישבו יחד עם הרב מאיר כהנא על בימה בחיפה כדי לעצור את הרכבל והצגות-קולנוע בשבת.

כאשר ניסה שרה-פנים יצחק סרץ' למנוע את הנהגת שערן-הקיר, הוגרשה הסיאה. בחיפה הארץ התארגן באופן ספונטאני מרי אורחי, חסר תקדים, כשמיפעלים ומוסדות מודיעים על כוונתם לעבור לפי שערן-הקיר, על אפו ועל חמתו של השר. ברגע האחרון נכנע שרה-פנים, והנהיג שערן-קיר — במשך תקופה מקוצרת. יתכן שתקדים זה הפיח רוח-קרב בקרב הציבור החילוני. בפעם הראשונה התארגנו יחידות-קומנדו נגרות, שפרצו לכתיב-כנסת, ציירו כתובות על הקירות, קרעו סיפרי-תפילה. היה זה אות-אזהרה.

גם כאשר ביקש פרץ להנהיג רישום של "נתגייר" בתעודות-

לנצמן: טלטלה גדולה

יהדות

אנאטולי צ'ירנסקי בא והקסים את המדינה. מי שציפה לקנאי רתי, מסוג אשתו אביטל, הופתע לטובה. אנאטולי-נתן התגלה כאיש פתוח, חייכני, חילוני, שסיכל באדיבות אך בתוקף כל ניסיון לנצל אותו למטרות פוליטיות.

הציבור היה סקרני לרעת איר יסתדר איש עתיר-הומור זה עם אשתו, הרתי-הקיצונית, אחרי שנים של פרידה. אך נראה כי הוגו הסתדר רווקא היטב. אביטל הצניעה את עצמה והתעטפה השנה בשתיקה גמורה, אנאטולי המשיך בפעולה למען אחיו כברית המועצות. הוא שימש פה למחנה שרגל כתיאוריה שאפשר להכריח את ברית-המועצות לפתוח את שעריה ליציאתם ההמונית של היהודים על-ידי הקמת מהומה בינלאומית מתמשכת ועל-ידי התנאת כל שיפור ביחסי ישראל-ברית-המועצות בפתחת השערים. רים. דיעה זו היתה שנויה במחלוקת חמורה, כאשר המתנגד הנגדי, שכלל גם הוא עולים מברית-המועצות, טען כי כדאי קודם כל להביא לחידוש היחסים בין המדינות, שיביאו בהדרגה גם לשיפור בשטח ההגירה.

בניתיים גברה הדאגה ליהודים בדרום-אפריקה, שנתפסו בין הלהבות של הטרוריה המתגברת שם.

פעילות יהודית מפוקפקת התפתחה סביב מועמדותו של קורט ולדהיים למישרת נשיא-אוסטריה. עסקני הקונגרס היהודי העולמי בארצות-הברית פתחו במערכה מאולתרת, צעקנית אך בלתי-מוכנה כראוי, שהיתה עלובה מדי מכדי להזיק לאיש, אך די חזקה כדי לעזור לו להיבחר, דבר שהעמיד את ישראל במצב מבין.

הטבח שנערך בבית-הכנסת היהודי באיטנבול על-ידי האיר-גון של אבר-נידאל הראה כי בהיעדר פיתרון, אשר יבודד את הקיצוניים במחנה הפלסטיני, עלול לגבור בעם הפלסטיני הריעה כי יהודי כל העולם הם משתפי-פעולה עם ישראל ויעדים לפער